

Załącznik
do Uchwały Nr XXII/.../12
Rady Gminy Sicienko
z dnia 28 grudnia 2012 roku

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA ROK 2013

WPROWADZENIE	2
1. Cele programu	5
2. Diagnoza stanu problemów alkoholowych	7
3. Zasoby służące prowadzeniu działalności profilaktycznej	24
3.1. Placówki i instytucje funkcjonujące na terenie Gminy Sicienko	24
3.2. Zasoby kadrowe	24
4. Zadania i kierunki działań na 2013 rok	25
5. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku	28
6. Harmonogram realizacji i finansowanie Programu	29

WPROWADZENIE

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą wyjątkowo "demokratyczną" i dlatego może na nią zapaść każdy, bez względu na płeć, wiek, poziom intelektualny, wykształcenie, uprawiany zawód. Każdemu też konieczna jest pomoc w staraniach o odzyskanie zdrowia. Współczesna profilaktyka wyróżnia trzy poziomy oraz wskazuje cele i formy działania najbardziej dla nich właściwe:

1. **Profilaktyka pierwszorzędowa** – adresowana do ogółu dzieci i młodzieży, ma na celu promocję zdrowego stylu życia oraz opóźnianie wieku inicjacji (np. alkoholowej, seksualnej). Stanowi rodzaj „szczepionki” dla osób zdrowych, zwiększając ich odporność na oddziaływanie niekorzystnych czynników ryzyka. Terenem realizacji wczesnych działań profilaktycznych jest głównie szkoła. Są to działania nastawione na przekazywanie informacji o konsekwencjach podejmowanych zachowań ryzykownych oraz na kształtowaniu ważnych umiejętności psychospołecznych, tj. radzenia sobie ze stresem, opierania się presji grupy rówieśniczej, rozwiązywania konfliktów itp.
2. **Profilaktyka drugorzędowa** – adresowana jest do grup podwyższonego ryzyka, a więc do osób, które przeszły już inicjację i u których występują poważne problemy (osobiste, rodzinne, szkolne); jej celem jest umożliwienie wycofania się z ryzykownych zachowań. Młodemu ludziom z tej grupy już nie wystarczą działania informacyjne i edukacyjne prowadzone w klasach. Niezbędne jest podjęcie głębszej interwencji poprzedzonej specjalistyczną diagnozą pozwalającą określić stopień zagrożenia oraz charakter i głębokość problemów psychologicznych, rodzinnych oraz szkolnych. Formy pomocy ustala się na podstawie wyników diagnozy (zajęcia wyrównawcze, terapia indywidualna i rodzinna, socjoterapia). Pomoc ta może być organizowana przez pedagoga, poradnię psychologiczno - pedagogiczną, świetlicę socjoterapeutyczną.
3. **Profilaktyka trzeciorzędowa** - adresowana jest do ludzi z grup wysokiego ryzyka (uzależnionych), którzy ponoszą już poważne konsekwencje swoich zachowań. Jej celem jest ograniczenie głębokości i czasu trwania zaburzeń, a także zmniejszenie szkód związanych z ryzykownym trybem życia. Podejmowane działania (odtrucie, leczenie odwykowe, psychoterapia, resocjalizacja) organizowane są już nie przez szkoły czy poradnie oświatowe, lecz przez specjalistyczne instytucje.

Podstawową metodą leczenia osoby uzależnionej od alkoholu jest psychoterapia grupowa i indywidualna. Leczenie medyczne ma wymiar wspomagający psychoterapię i nakierowane jest na usuwanie powikłań spowodowanych szkodliwym używaniem alkoholu (w tym leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych), farmakologiczne wsparcie oddziaływań psychoterapeutycznych oraz leczenie współwystępujących zaburzeń.

Problem uzależnienia od alkoholu – mimo podejmowanych od wielu lat działań mających na celu zwiększenie świadomości na temat konsekwencji jego nadużywania oraz dostępności do świadczeń terapeutycznych związanych z leczeniem uzależnień – stale utrzymuje tendencję wzrostową. Problem ten jest znaczący zarówno w skali lokalnej, regionalnej, jak również całego kraju. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz wynikami polskich badań społecznych, liczbę osób uzależnionych od alkoholu w Polsce można oszacować na około 850 tys., zaś osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie na ok. 3,6 mln. Uzależnienie od alkoholu jest postępującą i śmiertelną chorobą. Niezależnie od skali, a także jakości podejmowanych działań, problem alkoholowy był, jest i będzie przyczyną wielu negatywnych zjawisk zachodzących w różnych obszarach życia społecznego, ekonomicznego, ale przede wszystkim będzie zawsze wielką tragedią zarówno każdej osoby uzależnionej, jak i jej współuzależnionej rodziny. Piętno, jakie problem ten wywiera na dzieciach i ich dalszym życiu, jest bardzo silne.

Kluczową rolę w polskim systemie rozwiązywania problemów alkoholowych odgrywają samorządy gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi są odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Zadaniem gminy jest podejmowanie takich przedsięwzięć, które będą przestrzegać przed zgubnymi skutkami nadużywania alkoholu oraz przyczynią się do ich minimalizacji.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych reguluje prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych na terenie Gminy Sicienko. Celem programu jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom nadużywania alkoholu, zmniejszenie ich rozmiaru i bieżące rozwiązywanie problemów alkoholowych, w szczególności poprzez ograniczenie szkód społecznych i ekonomicznych, związanych z nadużywaniem alkoholu, ochronę rodzin dotkniętych problemem alkoholowym przed marginalizacją, tworzenie bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej dla realizacji programu oraz promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Program zapewnia ciągłość już podjętych działań i inicjatyw na rzecz profilaktyki, daje gwarancję spójnych i skoordynowanych działań na

szczeblu gminy, które są elementem polityki realizowanej na poziomie ogólnokrajowym. Jest zbudowany w oparciu o zadania wynikające z zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz dotychczasowe doświadczenia w realizacji programów w latach poprzednich. Program skierowany jest do mieszkańców gminy Sicienko, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym spotykają się z problemem nadużywania alkoholu oraz ich konsekwencjami, a także do wszystkich zainteresowanych tą problematyką.

Program uchwalany jest corocznie przez Radę Gminy. Źródłem finansowania programu są opłaty za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Opłaty te stanowią dochód gminy, który w całości musi być przeznaczony na realizację programu i nie może być przeznaczony na inne cele – gwarantuje to ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2007r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.).

Realizatorem programu jest Urząd Gminy w Sicienku.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2013 (zwany dalej Programem) został opracowany w oparciu o ww. ustawę oraz:

- ✓ Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ✓ Rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ✓ raportu z realizacji programu profilaktycznego NOE II, który przeprowadzony był wśród uczniów klas gimnazjalnych Zespołu Szkół w Sicienku i Wojnowie,
- ✓ sprawozdań z realizacji warsztatów realizowanych w klasach gimnazjalnych ZS w Sicienku oraz ZS w Wojnowie w zakresie problematyki związanej ze spożywaniem napojów alkoholowych przez młodzież w wieku 14-16 lat,
- ✓ raport z badań ankietowych pod nazwą „Narkotyki, dopalacze i przemoc”, które przeprowadzone zostały we wszystkich szkołach na terenie gminy wśród uczniów klas VI szkoły podstawowej oraz uczniów klas gimnazjalnych,
- ✓ wnioski ze spotkań roboczych przedstawicieli Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Kuratorskiej Służby ds. Dorosłych Sądu Rejonowego w Nakle, terapeutów.

Główne zadania i obszary działalności gmin wymienia ustawa o wychowaniu w trzeźwości..., a mianowicie:

- 1) Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- 2) Udzielanie rodzinom pomocy psychospołecznej i prawnej,
- 3) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- 4) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 5) Kontrola przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi,
- 6) Podejmowanie interwencji w związku z naruszaniem przepisów określonych w ustawie oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

1. CELE PROGRAMU

Nadrzędnym celem Programu jest tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych zmierzających do:

- a) zmniejszania rozmiarów problemów, które aktualnie występują na terenie gminy,
- b) zwiększenia zasobów instytucjonalnych, kadrowych niezbędnych do radzenia sobie z istniejącymi już problemami,
- c) zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych,
- d) podnoszenia świadomości w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji używania alkoholu wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy Sicienko,
- e) opóźnienia wieku inicjacji alkoholowej wśród młodzieży,
- f) minimalizowania skutków zjawisk towarzyszących nadużywaniu alkoholu, tj. współuzależnienia, przemocy domowej.

Realizacja powyższych działań będzie odbywała się poprzez:

- udzielanie dalszej pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom,
- udzielenie pomocy prawnej ofiarom przemocy domowej poprzez zatrudnienie radcy prawnego w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku,

- udzielanie pomocy psychologicznej osobom będącym w kryzysie poprzez zatrudnienie psychologa w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku,
- objęcie jak największej grupy uczniów szkół podstawowych uczestnictwem w zajęciach socjoterapeutycznych w szkołach lub świetlicach wiejskich,
- objęcie pomocą profilaktyczną uczniów klas gimnazjalnych poprzez utworzenie młodzieżowych grup socjoterapeutycznych,
- realizację profesjonalnych programów profilaktycznych kierowanych do uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z terenu gminy Sicienka obejmujących kształtowanie kompetencji osobowościowych młodych ludzi, kształtujących ich poczucie własnej wartości, zdolności w obszarze zachowań asertywnych co pozwoli uniknąć wpływu rówieśników w zakresie inicjacji alkoholowej (objęcie programami co raz młodszych grup wiekowych),
- finansowanie zajęć sportowych wśród dzieci i młodzieży oraz wybranych zajęć rozwijających zainteresowania i uczących konstruktywnego sposobu spędzania wolnego czasu, które zapewnią będą profilaktyczne oddziaływanie na uczestników, stwarzać poczucie bezpieczeństwa i akceptacji oraz wykorzystywać indywidualne umiejętności i zdolności uczestników,
- podnoszenie wiedzy rodziców na temat zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania napojów alkoholowych przez młodzież, w ramach tzw. „Akademii Rodzica”,
- utworzenie „Szkoły Rodzica”, której celem będzie rozwiązywanie trudności wynikających z wychowywania dzieci, obalanie mitów wychowawczych, poznawanie konkretnych sposobów radzenia sobie z dzieckiem/dziećmi,
- prowadzenie kampanii informacyjno – edukacyjnych o zasięgu lokalnym, mających na celu pogłębianie wiedzy społeczeństwa na temat zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania alkoholu,
- podnoszenie wiedzy sprzedawców napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- kontrolę placówek handlowych w zakresie przestrzegania ustawy,
- podnoszenie kwalifikacji osób realizujących zadania w zakresie profilaktyki uzależnień m.in. poprzez organizowanie i udział w seminariach, warsztatach i innych formach szkoleń dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służby zdrowia,
- inne działania wynikające z zapotrzebowania społecznego.

2. DIAGNOZA STANU PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Dzięki badaniom przeprowadzonym przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie można oszacować skalę zjawiska związanego z nadużywaniem alkoholu dla wybranej populacji, np. gminy. Dane szacunkowe dla kraju i gminy Sicienko przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych¹:

		W Polsce 38,6mln osób	W gminie Sicienko 9387osób²
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 188 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 375 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 375 osób
Osoby pijące szkodliwie	5 - 7% populacji	2 - 2,5 mln	ok. 469 – 657 os.
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	Razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	około 500 osób: dorosłych i dzieci

W naszej gminie żyje około 188 osób uzależnionych od alkoholu i około 469 – 657 osób pijących szkodliwie i ryzykownie. Wokół nich żyją dorośli członkowie rodzin (małżonkowie, rodzeństwo, rodzice, dziadkowie), czyli dalsze 375 mieszkańców oraz dzieci – kolejne 375 osób. Toksyczne zachowania nadużywających alkoholu, wywołują u najbliższych zaburzenia występujące z różnym nasileniem, nazywane współuzależnieniem.

Podane liczby różnią się od danych uzyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sicienku i Posterunku Policji w Sicienku, czy innych dostępnych danych przedstawionych poniżej. Rozbieżności wynikają z faktu, że wymienione jednostki nie zawsze mają dostęp do wszystkich danych. Na przykład GOPS posiada informacje o problemach alkoholowych występujących w rodzinach korzystających z pomocy społecznej nie zawsze zna problemy innych ludzi nie będących „klientami” ośrodka. Ponadto wiadomo, że wiele rodzin, w których występuje problem alkoholowy nie zgłasza się po pomoc do żadnych z instytucji, które tym samym nie dysponują informacjami o nich.

¹ Źródło: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

² Stan na dzień 31.10.2012r., wg danych Referatu Spraw Administracyjnych i Obywatelskich Urzędu Gminy w Sicienku;

Członkowie rodzin, w których występuje problem alkoholowy często doświadczają niedostatku z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy też dużych wydatków na alkohol.

Nadużywanie alkoholu przez u jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy i jest przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci. Konsekwencją życia z partnerem nadużywającym alkoholu może być tzw. współuzależnienie. Współuzależnienie nie jest chorobą- to efekt przystosowania się do sytuacji problemowej. Koncentrując się na szukaniu sposobu ograniczenia picia partnera, osoba współuzależniona nieświadomie przejmuje odpowiedzialność i kontrolę za jego funkcjonowanie, co w efekcie utrudnia jej konstruktywne rozwiązanie problemu. W konsekwencji zaistniałej sytuacji rodzinnej u osób współuzależnionych mogą wystąpić nasilone problemy zdrowotne: zaburzenia psychosomatyczne, emocjonalne, stresowe. Osoby współuzależnione traktowane są jako druga, równie ważna jak osoby uzależnione, grupa pacjentów placówek leczenia uzależnienia.

W ostatnich latach można zauważyć niepokojącą tendencję - rośnie liczba nadmiernie pijących młodych kobiet i dziewcząt, a ich poziom picia (co do ilości i częstości spożywanego alkoholu) zbliża się do poziomu picia mężczyzn³. Zauważono również, że sposób picia alkoholu przez kobiety coraz bardziej upodobnia się do wzorca spożywania alkoholu przez mężczyzn, co można tłumaczyć szerzącym się równouprawnieniem, które zostawia swój ślad również w uzależnianiu się przez kobiety. Przy dużej ilości podobieństw wynikających z samej specyfiki choroby i jej konsekwencji we wszystkich obszarach życia, istnieją znaczące różnice w czynnikach biorących znaczący udział w procesie samego uzależnienia, którym warto się przyjrzeć.

Jedną z kluczowych kwestii jest to, iż kobiety pijące szkodliwie i uzależnione od alkoholu szybciej doznają szkód somatycznych (m.in. zmiany patologiczne w wątrobie) i psychicznych (stany depresyjne, lękowe) niż mężczyźni, a co znaczące żyją co najmniej o 15 lat krócej. Szczególny wpływ na tak wyraźne konsekwencje zdrowotne u kobiet odgrywają prawdopodobnie czynniki biologiczne, związane z różnicą w budowie fizjologicznej kobiet, chociażby taką, iż kobiety mają większą zawartość wody w organizmie, czy też zmiany hormonalne wynikające z cyklu menstruacyjnego, które wpływają na większą toksyczność alkoholu w organizmie. Prócz uwarunkowań biologicznych szczególną uwagę skupia kwestia psychologiczna, która przejawia się między innymi w doznawaniu pozornych korzyści wynikających z działania alkoholu. Między innymi kobiety dużo częściej niż mężczyźni sięgają po alkohol z powodów emocjonalnych, chociażby poradzenia sobie z problemami związanymi z sytuacją domową, wynikających z pełnienia roli matki i żony, ale

też przeżywania swoistej dla roli gospodyni domowej formy samotności związanej często z potrzebami, takimi jak potrzeba kontaktu z innymi ludźmi, potrzeba samorealizacji, czy też potrzeba zwykłej uwagi innych członków rodziny. Frustracja często prowadzi kobiety do przeżywania permanentnego zmęczenia, rozdrażnienia czy kłopotów ze snem, gdzie alkohol staje się przez chwilę „świętym graalem” dla ich problemów, niestety często stając się pierwszym krokiem do uzależnienia się. Kobiety, ze względu na bardziej rozbudowaną sferę emocjonalną w stosunku do mężczyzn dużo częściej przeżywają takie stany jak poczucie winy, stany lękowe czy też depresyjne. Można rzec, iż kobiety posuwają się do specyficznej formy samoleczenia, poprzez redukcję przy pomocy alkoholu nieprzyjemnych dla siebie stanów emocjonalnych. To sprzężenie się problemów chociażby alkoholizmu i depresji, powoduje często złą diagnozę specjalistów, którzy koncentrują się na objawach depresji, pomijając kwestie uzależnienia. A bezdyskusyjnym jest fakt, że przy istnieniu tych dwóch chorób, nie jest możliwe poradzenie sobie z depresją bez utrzymywania abstynencji. Kobiety piją niezależnie od wieku, statusu społecznego, wykształcenia. Krócej i w sumie mniej muszą pić, by osiągnąć zaawansowaną, ciężką fazę choroby. Organizm kobiety wykazuje mniejszą, niż organizm mężczyzny, zdolność do obrony przed negatywnymi konsekwencjami picia alkoholu. W trakcie nasilania się uzależnienia mniej się awanturują lub zakłócają porządek społeczny, rzadziej są bywalczyniami izb wytrzeźwień i nie popełniają pod wpływem alkoholu zbyt wielu ciężkich przestępstw, ale swe zdrowie fizyczne i psychiczne rujną doszczętnie. Niszczą więzi z bliskimi, zrażając ich do siebie. Otoczenie, w tym także najbliższa rodzina, bardzo się wstydzi upijającej się "czarnej owcy". Wstydzi się nawet wtedy, gdy zdobywa się ona na odwagę szukania pomocy, a może zwłaszcza tego, bo wiąże się to z ujawnieniem wstydlivego faktu. Tak jak żaden alkoholik nie przyczynia się do tego, by w domu było "miło i przyjemnie", tylko na odwrót, tak samo nie jest do tego zdolna kobieta nadużywająca alkoholu. A jednak patrzymy na nich niejednako i kobietę oceniamy zawsze surowiej, bardziej bezwzględnie. Nic więc dziwnego, że zasadniczą cechą alkoholizmu kobiet jest wstydlive ukrywanie problemu i przede wszystkim picie w samotności. Kobiety częściej niż mężczyźni piją w ukryciu, bardziej się tego wstydzą, a ich terapia trwa zwykle o wiele dłużej niż u panów. Poważniejsze są również konsekwencje zdrowotne „kobiecego” uzależnienia od alkoholu. Obecnie wystarczy rozejrzeć się na oddziałach odwykowych. Kiedyś zdarzały się dwie, trzy panie w grupie panów. Teraz jest odwrotnie. Kobiety częściej niż kiedyś zgłaszają się na terapię, ale też coraz więcej ich pije.

Rysunek 1. Szkody wynikające z nadużywania alkoholu

Fizyczne:

- ✓ nudności i wymioty po wypiciu,
- ✓ złe samopoczucie spowodowane piciem,
- ✓ złe odżywianie wynikające z picia,
- ✓ zaburzenia wagi ciała,
- ✓ wypadki i urazy w stanie nietrzeźwym,
- ✓ inne zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego.

W relacjach z ludźmi:

- ✓ zmartwienia bliskich osób związane z piciem,
- ✓ obraźliwe stwierdzenia kierowane pod wpływem alkoholu,
- ✓ pogorszenie lub zerwanie więzi z partnerem,
- ✓ mała satysfakcja z życia społecznego i towarzyskiego.

SZKODY WYNIKAJĄCE Z NADUŻYWANIA ALKOHOLU

Osobiste:

- ✓ kłopoty ze snem, koszmary nocne,
- ✓ poczucie winy,
- ✓ ujawnianie się złych cech osobowości po wypiciu,
- ✓ popadanie w kłopoty z powodu picia,
- ✓ kłopoty finansowe,
- ✓ zaniedbania w fizycznym wyglądzie.

Społeczne:

- ✓ opuszczanie dni w pracy,
- ✓ pogorszenie wyników efektywności pracy,
- ✓ zaniedbania związane z rolą rodzica wynikające z picia,
- ✓ prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym,
- ✓ kłopoty z prawem,
- ✓ kłopoty w pracy (nagana lub jej utrata).

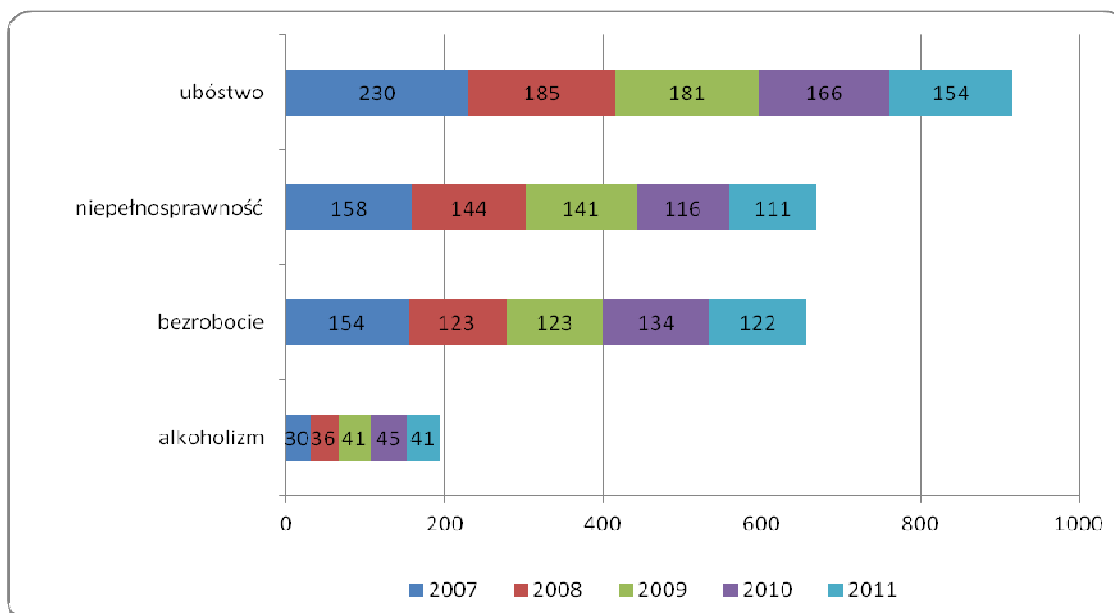
Życie osoby uzależnionej toczy się wokół butelki, życie domowników natomiast wokół osoby uzależnionej. Alkoholizm w rodzinie swym zasięgiem obejmuje wszystkich jej członków. O ile dorośli są w stanie sobie poradzić, z tym problemem, o tyle dzieci takiej szansy już nie mają. Według danych szacunkowych w Polsce żyje około 1,5-2,0 mln dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym, z tego 500 tyś znajduje się w dramatycznej sytuacji zagrażającej ich zdrowiu i życiu. Dzieci te żyją w stanie chronicznego napięcia i stresu, co jest związane z niezaspokajaniem przez rodziców ich

podstawowych potrzeb. Doświadczają one wielu traumatycznych sytuacji związanych z chaosem i awanturami w domu, a także niewypełnianiem ról rodzicielskich przez uzależnionych bądź współuzależnionych rodziców. W związku z brakiem oparcia ze strony dorosłych dzieci żyją w poczuciu braku bezpieczeństwa emocjonalnego i fizycznego, co powoduje określone zaburzenia emocjonalne i psychiczne. U dzieci alkoholików częściej występują zaburzenia emocjonalne, brak pogody ducha, stany depresyjne, myśli samobójcze i poczucie niskiej wartości.

Rodzina z takim problemem nie czerpie radości z życia, skupia się na obronie przed zagrożeniami. Takie zachowania odbijają się na wszystkich członkach rodziny, pozostawiając największe piętno na dzieciach. W odpowiedzi na takie niebezpieczeństwa w psychice dziecka powstają mechanizmy obronne: zamrożenie uczuć, poczucie osamotnienia, lęk przed odrzuceniem, poczucie krzywdy. Dzieci przyjmują w tej sytuacji sztywne, obronne schematy postępowania.

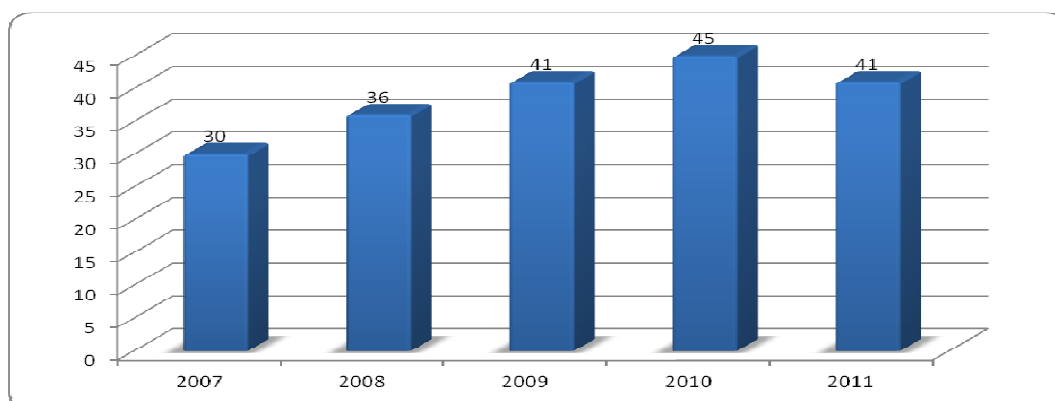
Jednym ze źródeł informacji o skali zjawiska jakim jest alkoholizm jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Poniżej zaprezentowano dane związane z działalnością GOPS, przez pryzmat problemu alkoholowego w rodzinach.

Wykres 1. Powody przyznania pomocy w latach 2007-2011

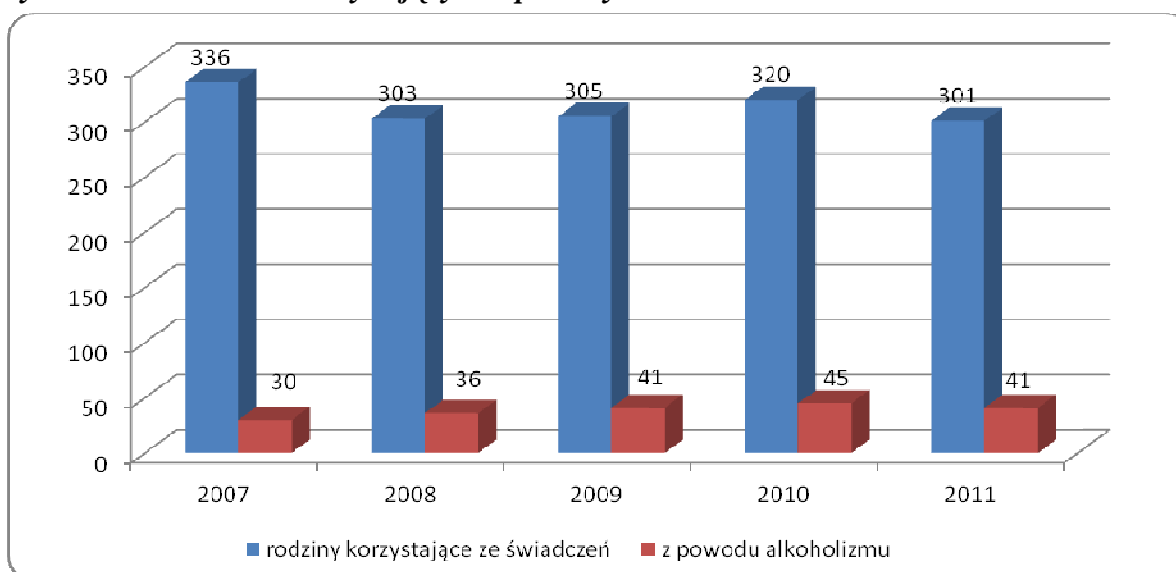

Jak prezentuje powyższy wykres najczęstszym powodem przyznania pomocy jest ubóstwo, następnie niepełnosprawność i bezrobocie. Alkoholizm, jako powód przyznania pomocy oscyluje od 2008 roku w granicach 40 przypadków rocznie.

Wykres 2. Pomoc przyznana z powodu na alkoholizmu w rodzinie w latach 2007-2011

Wykres 3. Ilość rodzin korzystających z pomocy GOPS w latach 2007-2011

Jak wynika z powyższego wykresu pomocy przyznawanej przez GOPS ze względu na alkoholizm otrzymuje ok. 13 – 14% rodzin korzystających z pomocy społecznej. Stan ten utrzymuje się od 2008 roku.

Bezrobocie często jest skutkiem problemów alkoholowych, ale niejednokrotnie również ich przyczyną. Warto więc przewidywać potencjalne problemy z alkoholem przez pryzmat skali bezrobocia w gminie. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bydgoszczy w gminie jest 416 bezrobotnych, w tym 245 kobiet. Skalę zjawiska, m.in. wg wieku, wykształcenia przedstawia tabela 2.

Należy pamiętać, że są to na pewno dane zaniżone, gdyż ludzie często nie rejestrują się w Powiatowym Urzędzie Pracy, szczególnie jeżeli nie przysługuje im zasiłek dla bezrobotnych.

Tabela 2. Bezrobocie w gminie Sicienka

Bezrobotni wg wieku, wykształcenia, stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy stan na 30 września 2012r. SICIENKO

Opis	Liczba bezrobot. ogółem	Z tego wg czasu pozost. bez pracy w m-cach						Liczba bezrobot. kobiet	Z tego wg czasu pozost. bez pracy w m-cach						
		do 1	1 do 3	3 do 6	6 do 12	12 do 24	pow 24		do 1	1 do 3	3 do 6	6 do 12	12 do 24	pow 24	
wiek	18 do 24	108	17	28	18	19	14	12	71	10	17	11	12	11	10
	25 do 34	115	12	17	25	23	24	14	76	6	14	14	15	17	10
	35 do 44	82	10	15	10	20	18	9	46	7	5	5	11	13	5
	45 do 54	69	11	7	13	14	19	5	37	6	6	6	6	10	3
	55 do 59	36	0	7	4	7	9	9	15	0	4	3	4	3	1
	60 i pow.	6	0	0	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0
	416	50	74	72	85	84	51	245	29	46	39	48	54	29	
wykształ.	wyższe	39	7	11	6	7	4	4	29	4	10	4	5	4	2
	policealne i średnie zawodowe	61	9	14	10	13	13	2	39	7	7	5	7	11	2
	średnie ogólnokształcące	35	7	9	5	3	8	3	22	5	6	4	2	4	1
	zasadnicze zawodowe	148	16	20	25	35	32	20	81	5	9	15	19	20	13
	gimnazjalne i poniżej	133	11	20	26	27	27	22	74	8	14	11	15	15	11
	416	50	74	72	85	84	51	245	29	46	39	48	54	29	
staż pracy	do 1 roku	62	8	14	15	11	9	5	38	4	10	8	6	6	4
	1 do 5	90	5	16	20	23	16	10	57	3	12	11	13	10	8
	5 do 10	55	8	4	8	12	14	9	32	6	3	2	7	9	5
	10 do 20	70	13	13	10	16	14	4	38	6	8	6	6	10	2
	20 do 30	50	5	7	4	11	18	5	23	2	3	1	7	10	0
	30 i pow.	22	2	3	6	2	5	4	9	1	1	4	0	2	1
	bez stażu	67	9	17	9	10	8	14	48	7	9	7	9	7	9
	416	50	74	72	85	84	51	245	29	46	39	48	54	29	

Liczba bezrobotnych:

ogółem 416

kobiety 245

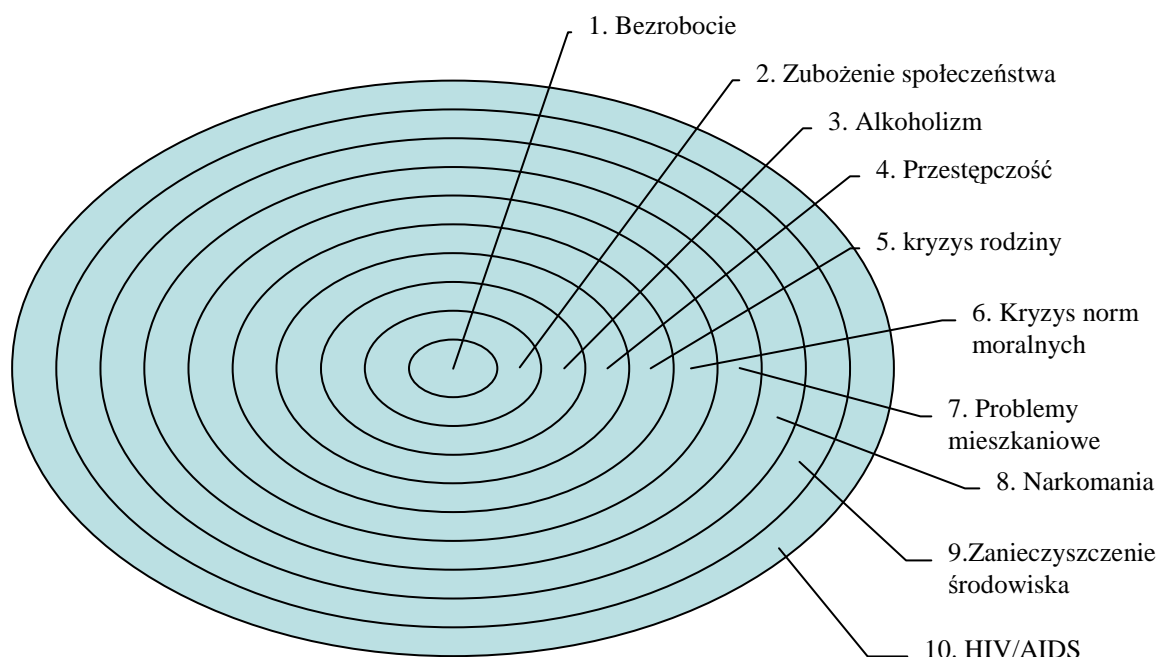
Liczba osób uprawnionych do zasiłku:

ogółem 64

kobiety 38

W 2010 roku, na zlecenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców gminy Sicienka. Ich wyniki zaprezentowano poniżej.

Rysunek 2. Uszeregowanie problemów społecznych gminy Sicienka przez mieszkańców³

Mieszkańcy gminy usytuowali alkoholizm na trzeciej pozycji wśród znaczących problemów gminy, uznając tym samym, iż jest on dostrzegalny w środowisku i pociąga za sobą szereg konsekwencji o charakterze społecznym. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż stosunkowo niską pozycję na skali problemów gminy zajął problem narkomanii. Mieszkańcy przyznali mu trzecie miejsce od końca – przed zanieczyszczeniem środowiska oraz problemami związanymi z HIV/AIDS.

Triadę najbardziej istotnych problemów w gminie stanowią więc współzależne od siebie zjawiska: tj. bezrobocie,ubożenie społeczeństwa oraz alkoholizm.

Wprawdzie mieszkańcy uznali alkoholizm za ważny problem w ich środowisku, to jednak niewielu z nich oczekuje od władz lokalnych podjęcia działań mających na celu ograniczenie problemów związanych z jego nadużywaniem. Tylko co piąty mieszkaniec gminy oczekuje od władz samorządowych zajęcia się tym problemem, a prawie co trzeci

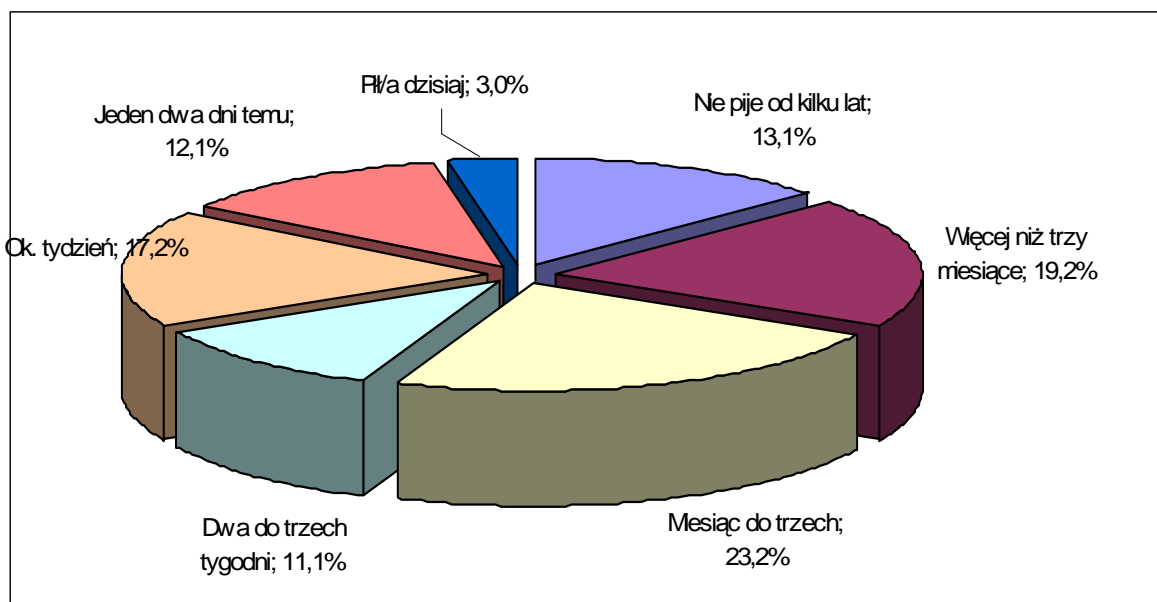
³ Źródło: Badania ankietowe CRPS-Warszawa rok 2010

(30,3%) jednoznacznie wskazuje, że nie ma takich oczekiwań. Zdziwiająco duży odsetek badanych (49,5%) nie ma zdania na ten temat.

Podobnie kształtuje się ocena potencjalnego zagrożenia bezpieczeństwa w środowisku lokalnym, jakiego można się spodziewać ze strony osób pijących alkohol. Otóż 29,3% badanych mieszkańców potwierdza istnienie takiego zagrożenia, 20,2% - neguje wprost jego istnienie, a prawie co drugi badany (49,5%) nie potrafi określić swojego zdania na ten temat. Deklaracje badanych mieszkańców gminy Sicienka dotyczące aktualnych zachowań związanych ze spożywaniem alkoholu wskazują, że alkohol jest obecny w życiu badanych, ale z umiarkowaną częstotliwością.

Okazuje się bowiem, iż w ciągu ostatniego miesiąca piło alkohol 43,4% spośród badanych dorosłych mieszkańców gminy, przy czym w ciągu ostatnich kilku dni – prawie co trzeci badany. Częściej niż co dziesiąty respondent (13,1%) deklaruje, iż w ogóle nie pije alkoholu od kilku lat, a prawie co piąty (19,2%) twierdzi, iż nie pije dłużej niż 3 miesiące. Największy odsetek badanych (23,2%) deklaruje, iż jego ostatni kontakt z alkoholem miał miejsce w okresie od miesiąca do trzech miesięcy.

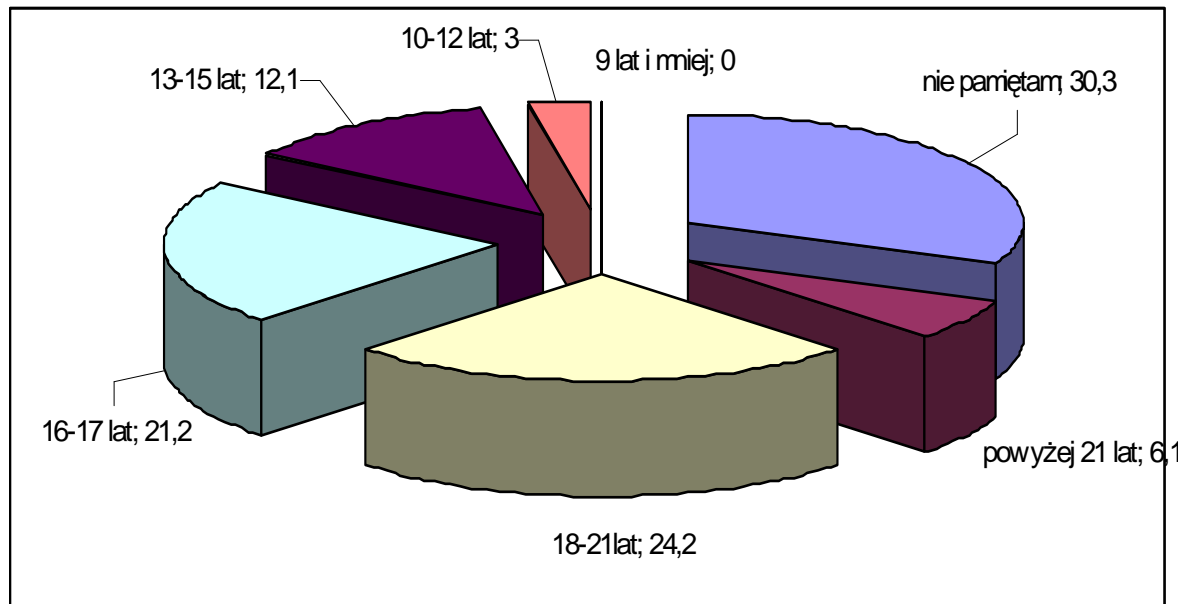
Wykres 4. Czas, jaki upłynął od ostatniego spożycia alkoholu

Badani mieszkańcy gminy oceniając z perspektywy czasu swój pierwszy kontakt z alkoholem – najczęściej przyznają, iż nastąpił on po ukończeniu 18 roku życia. Co czwarty badany wskazał na okres 18-21 lat. Niewielki odsetek mieszkańców zadeklarował, że inicjacja alkoholowa miała miejsce po ukończeniu 21 roku życia (6%). W sumie 36,3% badanych zadeklarowało inicjację alkoholową przed uzyskaniem dorosłości, z czego 15,1%

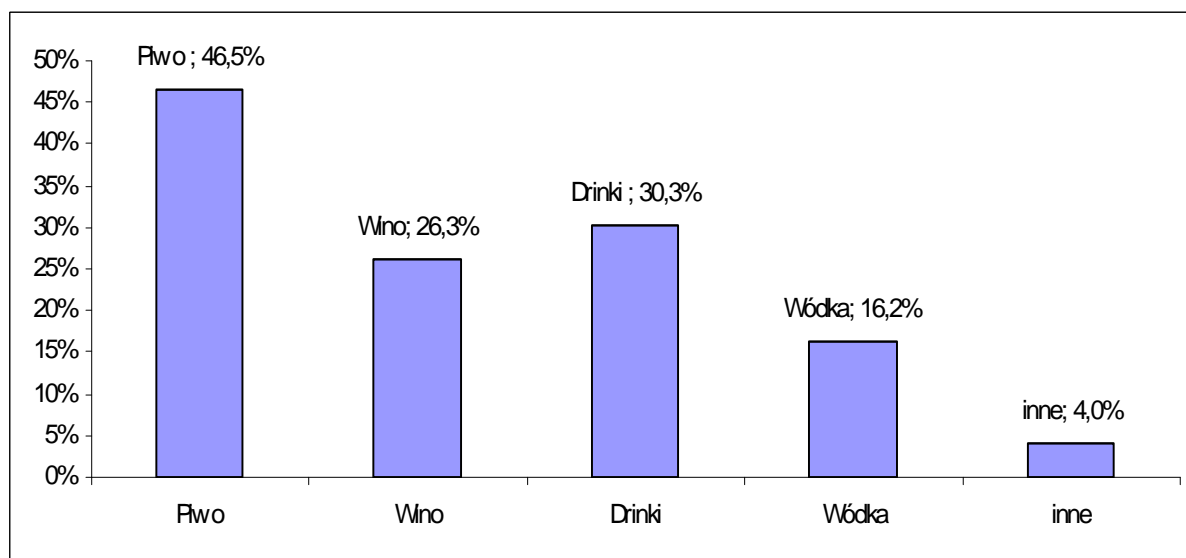
przed ukończeniem 15 roku życia. Warto wskazać na fakt, iż duży odsetek badanych (30,3%) nie pamięta momentu, kiedy miał kontakt z alkoholem po raz pierwszy.

Wykres 5. Pierwszy kontakt z alkoholem dorosłych mieszkańców gminy Sicienka

Interesujących danych dostarczają wyniki odpowiedzi na pytanie o rodzaj spożywanego najczęściej alkoholu przez mieszkańców gminy. Otóż okazuje się, iż największy udział w strukturze spożycia ma piwo (46,5%), następnie drinki (30,3%) oraz wino (26,3%) i wódka (16,2%).

Wykres 6. Struktura spożycia alkoholu w gminie

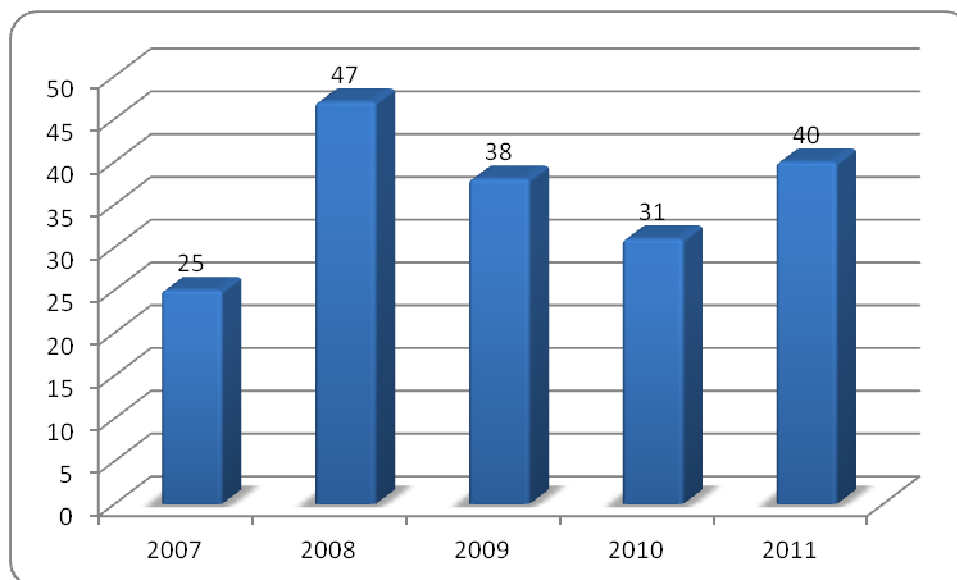

Z danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, iż w Polsce największy udział w spożyciu alkoholu ma piwo – prawie 56% ogółu spożycia. Na drugim miejscu plasują się wyroby spirytusowe – 32,6%, a wino zajmuje dopiero trzecią pozycję z udziałem ok. 11%. W gminie Sicienko struktura przedstawia się o tyle odmiennie, że na drugiej pozycji pod względem spożycia plasują się drinki (aczkolwiek pamiętać należy, iż sporządzane są one zazwyczaj na bazie wyrobów spirytusowych), a wódka, która w Polsce plasuje się zaraz po piwie – tutaj znajduje się na czwartej pozycji (wskazuje na nią jedynie 16,2% badanych).

Tabela 3. Przepięstwa popełnione pod wpływem alkoholu i środków odurzających w latach 2007-2011 ⁴

Zdarzenie	2007	2008	2009	2010	2011
prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości	25	47	38	31	40
prowadzenie pojazdów po użyciu alkoholu	0	2	2	3	4
zakłócanie porządku publicznego	0	6	6	4	6
liczba wypadków pod wpływem alkoholu	2	1	2	0	0
czyny karalne popełnione przez nieletnich	16	10	17	1	4
Razem	43	66	65	39	54

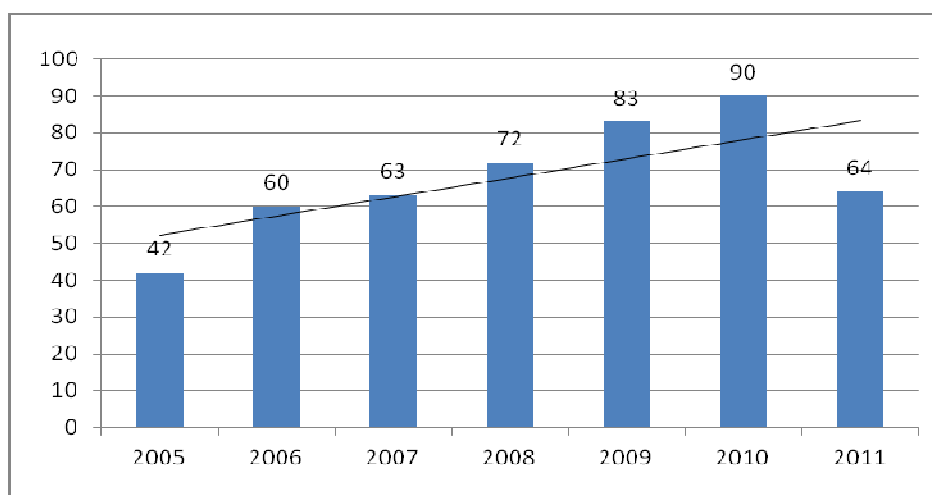
Wykres 7. Prowadzenie pojazdów w stanie nie trzeźwości w latach 2007-2011 ⁵

⁴ Źródło: dane Posterunku Policji w Sicienku.

⁵ Źródło: j.w.

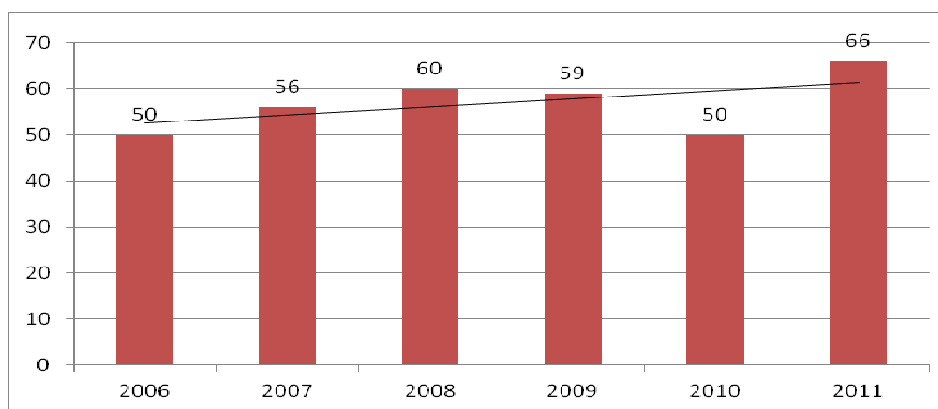
Wykres 8. Liczba osób przyjętych przez psychoterapeutę w latach 2005-2011

Z powyższego wykresu wynika, że do 2010 roku występowała tendencja wzrostowa na korzystanie z usług psychoterapeuty. W roku 2011 liczba osób przyjętych w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku spadła, z uwagi na fakt, iż niektóre osoby bezpośrednio korzystają z usług terapeuty uzależnień, który prowadzi konsultacje dla osób uzależnionych i członków rodzin, również osoby współuzależnione nie idą na pierwsze spotkanie z psychoterapeutą lecz trafiają od razu na indywidualne konsultacje z terapeutą uzależnień gdzie są motywowane do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia.

Nadużywaniu alkoholu towarzyszy bardzo często występowanie przemocy. Szczególnie trudna jest sytuacja dzieci w tych rodzinach. Dysfunkcja takiej rodziny zakłóca prawidłowy rozwój dziecka - poznawczy, emocjonalny i społeczny. Dzieci te doświadczają wielu traumatycznych sytuacji, w tym przemocy ze strony rodziców.

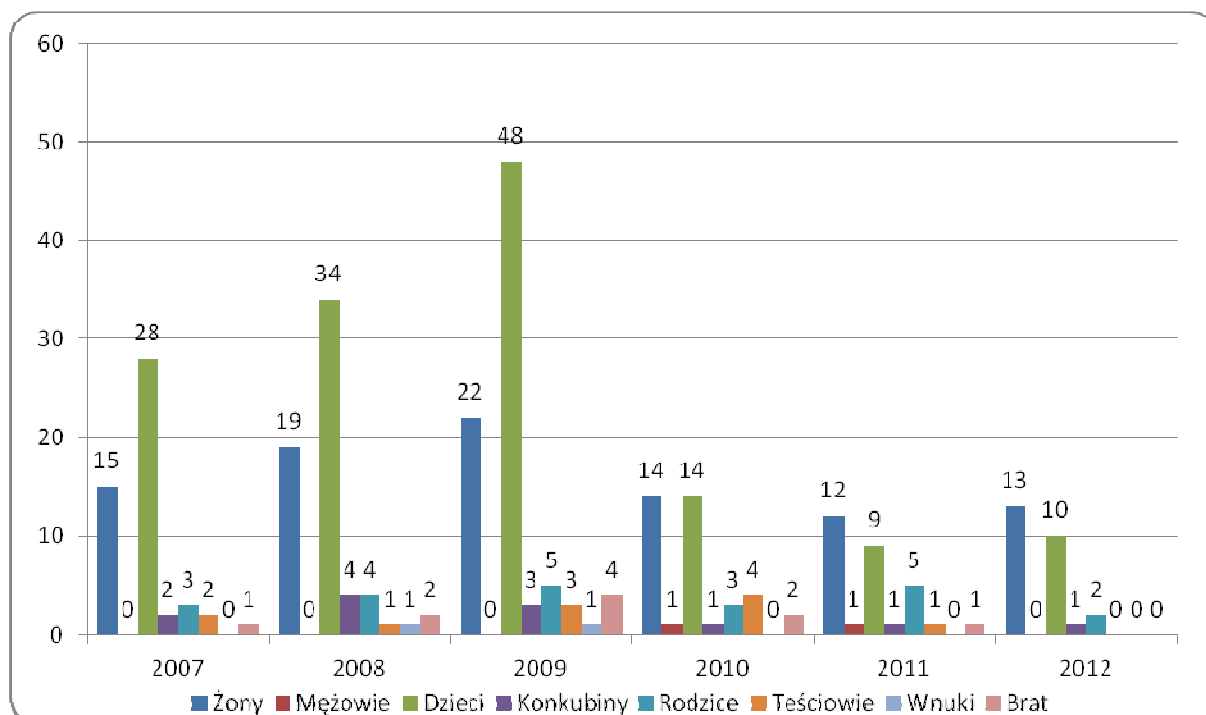
Wykres 9. Liczba osób przyjętych przez specjalistę ds. przemocy w latach 2006 - 2011

W latach 2006-2011 obserwuje się wzrost liczby osób korzystających z porad specjalisty ds. przemocy. W 2011 roku 66 osobom udzielono 202 porady. Większość porad

dotyczyło przemocy fizycznej i psychicznej w rodzinie (54 osoby). Pozostałe tematy porad to: problemy wychowawcze, trudności w szkole, zaburzenia osobowości wieku dojrzałego (nerwice, długotrwały stres), procedury rozwodowe, mechanizmy uzyskania alimentów, alkoholizm w rodzinie i problem współzależnienia oraz zaburzenia w systemie porozumiewania się z członkami rodziny.

Wykres 10. Osoby doświadczające przemocy w latach 2007-2012⁶

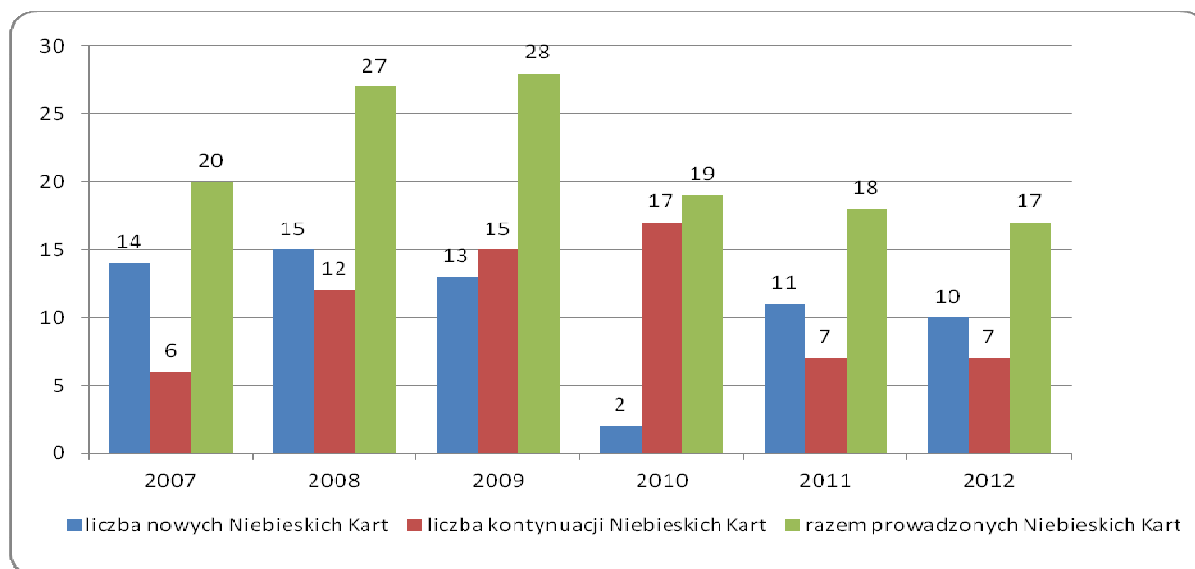

„*Niebieskie Karty*” to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Obowiązuje ona w policji od 1998 roku, w pomocy społecznej od 2004 roku. Jest zalecana także do stosowania przez gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, w przypadku gdy w rodzinie występuje również problem alkoholowy. Głównym celem „Niebieskich Kart” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Podstawą skuteczności procedury i oferowanej pomocy jest współpraca przedstawicieli różnych służb stykających się z ofiarami lub sprawcami przemocy w rodzinie. Rozpoznanie przemocy w rodzinie i wypełnienie „Niebieskiej Karty” przez

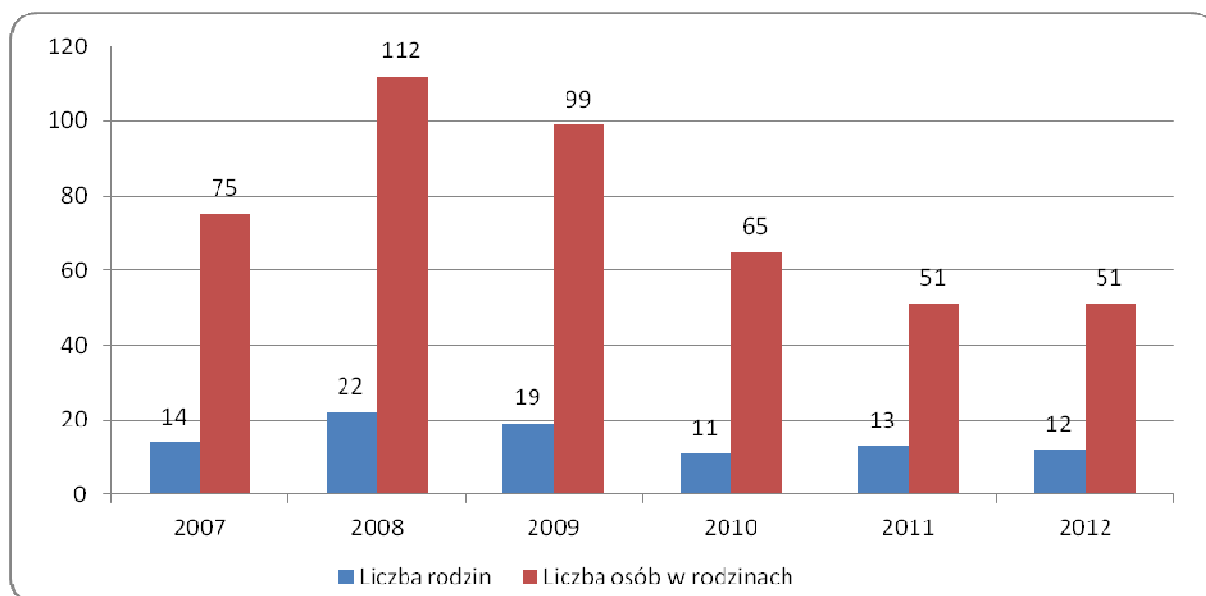
⁶ Dane GOPS – wg prowadzonych „Niebieskich kart”;

policjanta, pracownika socjalnego czy członka gminnej komisji to początek procesu pomagania.

Wykres 11. Liczba prowadzonych „Niebieskich kart” w latach 2007-2012

Wykres 12. Rodziny, którym udzielono pomocy w związku z przemocą w latach 2007-2012

Często przemoc w rodzinie rozumiana jest jako stosowanie fizycznej agresji. Inne przemocowe działania są widziane jako wewnętrzne sprawy rodziny. Tymczasem definicje przemocy mówią o spectrum działań, które mogą być uznane za przemoc.

Przemoc, wg Jerzego Meelibrudy ⁷, to działania lub rażące zaniedbania dokonywane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą przewagę sił lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienie godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne lub psychiczne.

Rodzaje przemocy:⁸

- 1) *fizyczna* – obrażenia poniesione w wyniku przemocy ze strony sprawcy;
- 2) *psychiczna* – przymus, groźby, upokarzanie, zastraszanie, poniżanie, szantaż emocjonalny, wyzywanie, obwinianie, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, manipulowanie poczuciem winy, wyśmiewanie, zawstydzanie, kontrolowanie lub uniemożliwianie kontaktów z innymi, wymaganie bezwzględnego posłuszeństwa, podsłuchiwanie rozmów telefonicznych, ograniczanie snu i pożywienia;
- 3) *seksualna* – nadużycie wykorzystywanie seksualne, gwałt
- 4) *ekonomiczna* – wydzielanie lub pozbawienie środków finansowych.

Przemoc w rodzinie ma swoje korzenie niejednokrotnie nawet kilka pokoleń wstecz. Sprawca przemocy, według przeprowadzonych badań to osoba, która będąc dzieckiem doświadczyła przemocy na sobie bądź była jej świadkiem i jednocześnie ofiarą, gdy widziała relacje rodziców oparte na przemocy.

*„Nie każda ofiara staje się sprawcą, ale wydaje się, że każdy sprawca był kiedyś ofiarą”*⁹

Coraz więcej badań potwierdza, że w rodzinach, gdzie występuje przemoc wobec matki, ma miejsce także przemoc wobec dziecka. Połowa mężczyzn bijących żony maltretuje również dzieci, a bite matki znęcają się nad swoimi dziećmi dwukrotnie częściej niż matki nie doznające przemocy. Doświadczenie przemocy w domu stanowi przyczynę powielania agresywnych zachowań w innych środowiskach. Badania wskazują na istotny związek pomiędzy dorastaniem w domu, w którym stosowano przemoc a byciem jej sprawcą lub ofiarą w dojrzałym związku. Dzieci uczą się używać przemocy jako podstawowego sposobu kontroli otoczenia i stosują ją jako osoby dorosłe. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie nie zawsze prowadzi do stosowania jej w życiu dorosłym. Jednak znamienne jest to, że co szóste krzywdzone dziecko stosuje przemoc jako osoba dorosła.

⁷ Jerzy Melliburda – profesor w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej, specjalizujący się w problematyce uzależnień; definicja zaczerpnięta z publikacji „Świat problemów Nr 2”, wydawnictwo Fundacja ETOH.

⁸ „Świat problemów Nr 2”, wydawnictwo Fundacja ETOH

⁹ „Świat problemów Nr 2”, wydawnictwo Fundacja ETOH;

Bicie i klapsy szkodą dziecku, bo¹⁰:

- a) uczą przemocy,
- b) niszczą poczucie bezpieczeństwa i godności,
- c) wzbudzają gniew i pragnienie zemsty,
- d) wywołują lęk i przerażenie,
- e) niszczą wrażliwość oraz współczucie dla innych i samego siebie.

Przebywanie w sytuacji przewlekłego stresu sprawia, że dzieci te częściej chorują i są słabsze fizycznie. Mają też problemy z przystosowaniem się do środowiska zewnętrznego, czują się gorsze, bezwartościowe, nie potrafią zaufać. Przeżycia takie zaburzają postrzeganie otaczającego świata, mogą być przyczyną wielu chorób psychosomatycznych a także trudności w nauce. Dzieci te uczą się agresji, co w przyszłości może skłonić je do zachowań ryzykownych, znęcania się nad słabszymi, bójek, kradzieży oraz używania alkoholu i narkotyków.

Jak zgłaszają pedagodzy szkolni problem przemocy w rodzinie nasilił się w ciągu ostatnich lat. Ważne zatem jest zapewnienie dzieciom i młodzieży zajęć uczących konstruktywnego spędzania wolnego czasu, radzenia sobie z trudnymi sytuacjami i eliminowania agresji, która często jest wynikiem sytuacji rodzinnej. Można to osiągnąć poprzez zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia sportowe, wyjazdy na obozy, czy też inne formy aktywności i zajęć.

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety¹¹ na terenie gminy Sicienko pozwalają przyrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także przeanalizować postawy wychowawcze rodziców wobec własnych dzieci.

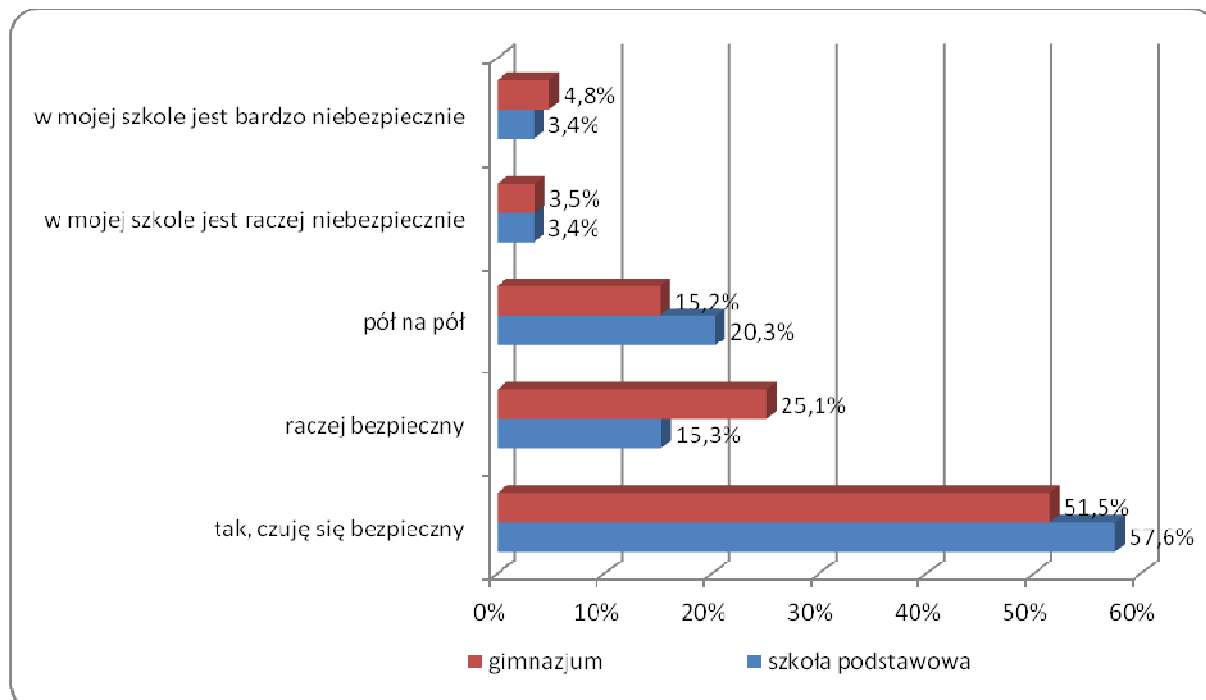
Jeżeli chodzi o poczucie bezpieczeństwa na terenie szkoły, bezpiecznie lub raczej bezpiecznie w szkole czuje się 72,9% uczniów szkół podstawowych oraz 76,6% gimnazjalistów. Raczej niebezpiecznie lub bardzo niebezpiecznie czuje się w szkole 6,8%

¹⁰ Źródło: broszura „Przemoc w rodzinie” wyd. Parpamedia, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie.

¹¹ Ankiety przeprowadzono w 2012 roku. W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 354 uczniów (167 dziewcząt i 187 chłopców). W szkołach podstawowych przebadano 120 uczniów, a w szkołach gimnazjalnych 234 uczniów. Średnia wieku w szkołach podstawowych wynosiła 12,22 lat, a w gimnazjum - 14,28 lat.

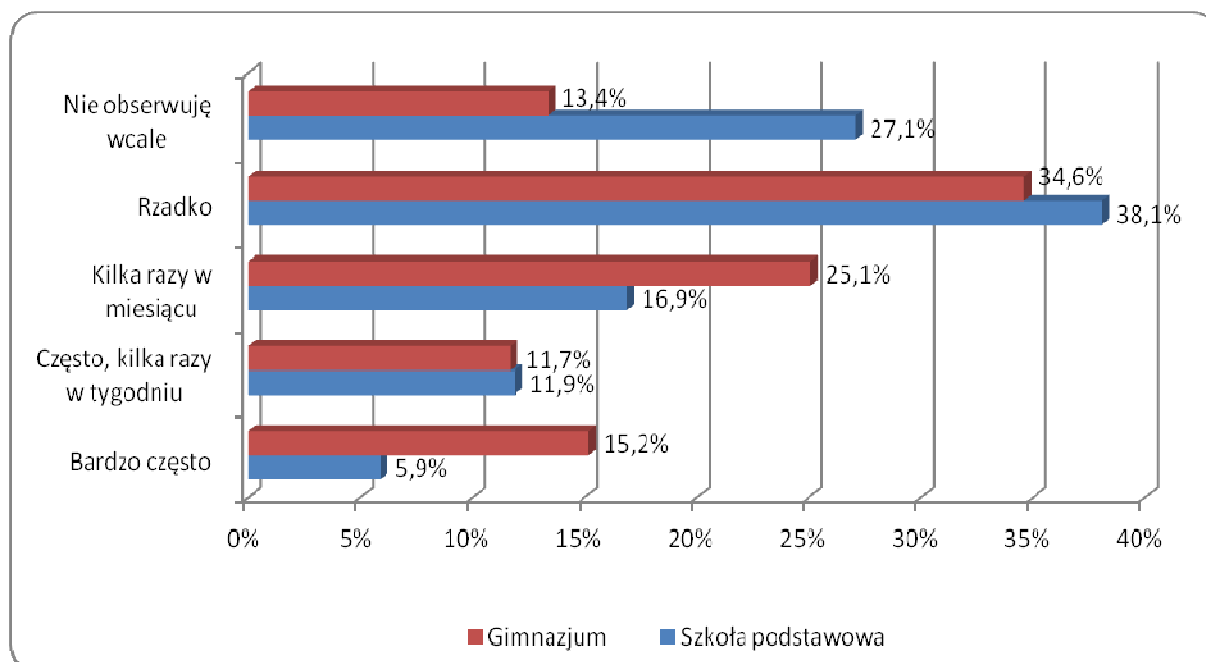
uczniów szkół podstawowych oraz 8,3% gimnazjalistów. Zdecydowana większość badanych uczniów w gminie Sicienko wydaje się czuć bezpiecznie w środowisku szkolnym.

Wykres 13. Czy czujesz się w swojej szkole bezpiecznie?

W przypadku pytania o częstotliwość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły, na bardzo częsty i częsty kontakt z takimi sytuacjami wskazało 17,8% uczniów szkół podstawowych oraz 26,9% gimnazjalistów.

Wykres 14. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

3. ZASOBY SŁUŻĄCE PROWADZENIU DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ

3.1. Placówki i instytucje funkcjonujące na terenie Gminy Sicienka

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku,
- Rodzinny Punkt Konsultacyjny w Sicienku oferuje mieszkańcom pomoc psychologiczną i prawną osobom uzależnionym od alkoholu, współuzależnionym oraz doświadczającym przemocy domowej.
- Posterunek Policji w Sicienku,
- Służba Zdrowia:
 - NZOZ „GEMED” Ewa Zamiatała-Grzelak, w Sicienku,
 - NZOZ „KAMED” Maciej Kamiński w Kruszynie,
- Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku, w którego skład wchodzi: Izba Tradycji Kulturalnej – Galeria Sztuki w Sicienku, Wiejski Dom Kultury w Kruszynie, Wiejski Dom Kultury w Strzelewie oraz Świetlice wiejskie w miejscowościach: Dąbrówka Nowa, Gliszcz, Łukowiec, Mochle, Murucin, Nowaczkowo, Osówiec, Pawłówek, Samsieczno, Szczutki, Teresin, Trzemiętowo, Trzemiętówko, Wierzchucinek, Wojnowo, Zawada, Zielonczyn.
- Gminna Biblioteka Publiczna w Sicienku z filią w Kruszynie,
- Szkoły Podstawowe w Kruszynie, Samsiecznie, Strzelewie i Trzemiętowie;
- Zespoły Szkół w Sicienku i Wojnowie.

3.2. Zasoby kadrowe

- ✓ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku – 4 osoby,
- ✓ Psychoterapeuta uzależnień - 1 osoba,
- ✓ Terapeuta uzależnień - 1 osoba
- ✓ Certyfikowany specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 1 osoba,
- ✓ Psycholog szkolny – 1 osoba,
- ✓ Psycholog zatrudniony w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku – 1 osoba,
- ✓ Radca prawny,
- ✓ Psycholog pracujący w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sicienku, - 1 osoba,
- ✓ Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 5 osób,

- ✓ Pedagodzy szkolni – 5 osób: ZS Wojnowo, ZS Sicienko; SP Kruszyn, Strzelewo, Samsieczno, Trzemiętowo – razem 2,72 etatu,
- ✓ Absolwenci Studium Socjoterapii posiadający pełne uprawnienia do prowadzenia dziecięcych i młodzieżowych grup socjoterapeutycznych – 9 osób,
- ✓ Osoby posiadające uprawnienia do realizacji programów profilaktyczno-wychowawczych „Spójrz inaczej” i „Unplugged” - Bez wspomagania” – 37 osób,
- ✓ Osoby przeszkolone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 15 osób;
- ✓ Trenerzy Programu Zastępowania Agresji – 5 osób.

4. ZADANIA I KIERUNKI DZIAŁAŃ NA 2013 ROK

Działania podejmowane przez samorząd gminy wynikają z zadań określonych w art. 4¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości..., wymienionych we wprowadzeniu do niniejszego opracowania i dostosowane są do potrzeb lokalnych oraz możliwości finansowych, instytucjonalnych i kadrowych.

- 1) Kontynuowanie działalności Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego w Sicienku, w tym:
 - a) Finansowanie specjalisty – psychoterapeuty,
 - b) Finansowanie konsultacji dla osób uzależnionych (terapeuta uzależnień),
 - c) Finansowanie specjalisty w zakresie indywidualnych konsultacji dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu,
 - d) Finansowanie zatrudnienia radcy prawnego,
 - e) Finansowanie zatrudnienia psychologa dla osób dorosłych będących w stanie kryzysu,
 - f) Finansowanie telefonu w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku,
 - g) Zakup materiałów i wyposażenia związanego z funkcjonowaniem Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego.

Podstawowe zadania Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego:

- ✓ całościowe rozpoznanie problemu zgłaszanego przez klienta,
- ✓ informowanie o możliwości pomocy oraz kompetencjach poszczególnych służb, które mogą zaangażować się w profesjonalną, systemową pomoc dla osoby uzależnionej, jej rodziny,
- ✓ motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia psychoterapii w zakładach leczenia odwykowego, kierowanie tych osób do leczenia specjalistycznego,

- ✓ udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym,
- ✓ udzielanie pomocy młodzieży upijającej się oraz ich rodzinom,
- ✓ rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia oraz udzielanie informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymywania przemocy,
- ✓ uruchomienie interwencji, za zgodą osoby doznającej przemocy, w przypadku rozpoznania zjawiska przemocy domowej,
- ✓ dyżury przy „Telefonie zaufania” (psychoterapeuta, specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, terapeuta uzależnień, psycholog i radca prawny).

2) Finansowanie specjalisty w Punkcie Informacyjnym dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, działającym przy Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku

Zadania Punktu Informacyjnego dla Ofiar Przemocy:

- ✓ dążenie do zmiany świadomości i postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej,
 - ✓ udzielanie porad,
 - ✓ uświadamianie ofierze jej prawa o nietykalności osobistej,
 - ✓ zmotywowanie poszkodowanej do podjęcia wszelkich działań zmierzających do poprawy własnej sytuacji życiowej,
 - ✓ ścisła współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- 3) Finansowanie kosztów badania osób w przedmiocie uzależnienia przez biegłego psychiatrę sądowego i psychologa na potrzeby wniosków kierowanych do Sądu Rejonowego o wszczęcie postępowania w celu poddania się leczeniu przymusowemu.
 - 4) Finansowanie kosztów sądowych zgodnie z ustawą o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.
 - 5) Promocja ogólnopolskiego systemu pomocy ofiarom przemocy „Niebieska Linia” poprzez współfinansowanie telefonu zaufania, zgodnie z zawartym porozumieniem.
 - 6) Prowadzenie lokalnych kampanii informacyjnych, akcji edukacyjnych na temat zjawiska przemocy domowej.
 - 7) Organizowanie zajęć edukacyjnych zwiększających świadomość rodziców w zakresie problematyki związanej ze spożywaniem napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież w ramach tzw. „Akademii Rodzica”.
 - 8) Organizowanie i finansowanie zajęć dla rodziców, mających na celu podniesienie kompetencji wychowawczych w ramach tzw. „Szkoły Rodzica”.

- 9) Zorganizowanie lokalnej konferencji w zakresie wdrażania systemu pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym.
- 10) Przeprowadzenie warsztatów dla rodziców pn. „Jestem rodzicem i co dalej”.
- 11) Przeprowadzenie warsztatów dla rodziców „W co gra moje dziecko” obejmującego zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniem od komputera.
- 12) Prowadzenie przez wykwalifikowaną kadrę dziecięcych i młodzieżowych grup socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym zakup materiałów niezbędnych do realizacji zajęć.
- 13) Organizowanie i finansowanie superwizji grup socjoterapeutycznych.
- 14) Realizacja we wszystkich szkołach na terenie gminy kwalifikowanych programów profilaktyczno – wychowawczych.
- 15) Realizacja zajęć sportowych, organizujących czas dzieci i młodzieży wokół aktywności sportowej dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych z terenu gminy Sicienko.
- 16) Finansowanie zajęć rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży oraz zajęć uczących konstruktywnego sposobu spędzania wolnego czasu obejmujących oddziaływanie profilaktyczne, ze szczególnym uwzględnieniem działających od lat grup i zespołów w dziedzinie kultury.
- 17) Organizowanie warsztatów dla młodzieży szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji używania alkoholu.
- 18) Organizacja i sfinansowanie letniego obozu socjoterapeutycznego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym uczestniczących w dziecięcych i młodzieżowych grupach socjoterapeutycznych.
- 19) Finansowanie zajęć dla dzieci w czasie ferii zimowych.
- 20) Finansowanie kosztów pracy psychologa szkolnego.
- 21) Udział w kampaniach promujących zdrowy styl życia.
- 22) Sporządzenie diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych dla Gminy Sicienko.
- 23) Finansowanie lub dofinansowanie szkoleń, kursów, konferencji, programów profilaktycznych dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, członków GKRPA, służby zdrowia, pracowników GOPS, Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego, Punktu Informacyjnego dla Ofiar Przemocy, mające na celu zwiększenie kompetencji w/w osób w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie, w tym diety i koszty dojazdu.

- 24) Organizacja i sfinansowanie szkolenia dla wszystkich podmiotów gospodarczych na temat przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości.
- 25) Zakup lub przygotowywanie i udostępnienie broszur, książek i ulotek o charakterze informacyjnym na temat problemu uzależnienia od alkoholu, zjawiska przemocy w rodzinie, dot. oferty pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym, propagujących działalność Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego w Sicienku.
- 26) Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 Ustawy oraz występowanie przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

W przypadku złamania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim lub nietrzeźwym oraz w przypadku złamania zakazów promocji i reklamy napojów alkoholowych gmina może podejmować interwencje oraz występować przed sądem jako oskarżyciel publiczny, czyli kierować sprawę bezpośrednio do sądu z pominięciem prokuratora. Postępowanie z tego zakresu prowadzone jest na podstawie przepisów o postępowaniu karnym. Sprawy, w których gmina występuje jako oskarżyciel publiczny odbywają się w trybie uproszczonym. Wniesienie aktu oskarżenia do sądu musi być poprzedzone przeprowadzeniem postępowania dowodowego, które należy do kompetencji policji. Wójt może w drodze upoważnienia wskazać osobę do reprezentowania gminy przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego. W tej roli może wystąpić radca prawny lub adwokat.

5. GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SICIENKU

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych została powołana przez Wójta Gminy Sicienko. W skład Komisji wchodzi 4 osoby posiadające wymagane przeszkolenie w zakresie profilaktyki alkoholowej. Działa na podstawie regulaminu pracy, w oparciu o harmonogram pracy.

Do właściwości Komisji należy m.in.:

- ✓ Opracowanie oraz realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na każdy rok kalendarzowy,
- ✓ opiniowanie wniosków w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży lub w miejscu sprzedaży,
- ✓ opiniowanie decyzji o cofaniu zezwoleń w przypadku naruszenia zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym,

- ✓ rozpatrywanie wniosków wpływających do komisji,
- ✓ kierowanie na badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu - odbywa się na zasadach określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ✓ kontrola placówek handlowych pod kątem przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują miesięczne wynagrodzenie, które w 2013 roku wynosić będzie:

- dla przewodniczącego komisji - 400,00 zł (brutto)
- dla członka komisji - 300,00 zł (brutto)

6. HARMONOGRAM REALIZACJI I FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań zawartych w *Programie* są środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na obrót alkoholem. Środki na realizację zadań są zabezpieczone w budżecie gminy - dział 851 „Ochrona zdrowia”, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi.

Preliminarz wydatków na 2013 rok:	
✓ Dotacje celowe przekazane do samorządu województwa na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień	550,00 zł
✓ Wynagrodzenia osobowe pracowników	6 500,00 zł
✓ Dodatkowe wynagrodzenie roczne	500,00 zł
✓ Składki na ubezpieczenia społeczne	2 200,00 zł
✓ Składki na Fundusz Pracy	270,00 zł
✓ Wynagrodzenia bezosobowe	52 640,00 zł
✓ Zakup materiałów i wyposażenia	7 700,00 zł
✓ Zakup usług pozostałych	81 260,00 zł
✓ Opłata z tytułu usług telekomunikacyjnych świadczonych w stacjonarnej publicznej sieci telefonicznej	1 000,00 zł
✓ Podróże służbowe krajowe	300,00 zł
✓ Różne opłaty i składki	1 150,00 zł
✓ Odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych	370,00 zł
Razem planowane wydatki	154 440,00 zł

Tab. 4. Harmonogram realizacji zadań

Zadanie	Nazwa zadania	Okres realizacji
1a	Finansowanie specjalisty – psychoterapeuty	cały rok
1b	Konsultacje terapeuty dla osób uzależnionych	cały rok
1c	Indywidualne konsultacje dla członków rodzin osób uzależnionych od alk.	cały rok
1d	Finansowanie zatrudnienia radcy prawnego	cały rok
1e	Finansowanie zatrudnienia psychologa dla osób dorosłych	cały rok
1f	Finansowanie telefonu w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym	cały rok
1g	Zakup materiałów i wyposażenia do Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego	cały rok
2	Finansowanie specjalisty w Punkcie Informacyjnym dla Ofiar Przemocy	cały rok
3	Finansowanie kosztów badania osób w przedmiocie uzależnienia	cały rok
4	Finansowanie kosztów sądowych	cały rok
5	Finansowanie telefonu „Niebieska Linia”	cały rok
6	Prowadzenie lokalnych kampanii informacyjnych, akcji edukacyjnych	cały rok
7	Zajęcia edukacyjne dla rodziców w ramach tzw.- „Akademia Rodzica”	II-V
8	Zajęcia edukacyjne dla rodziców mające na celu podniesienie kompetencji wychowawczych w ramach tzw. „Szkoły Rodzica”	II-V; XI-XII
9	Konferencja w zakresie wdrażania systemu pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym	XI
10	Warsztaty dla rodziców pn. „Jestem rodzicem i co dalej”	IX
11	Warsztaty dla rodziców „W co gra moje dziecko”	V
12	Zajęcia socjoterapeutyczne	II-V; IX-XII
13	Superwizje grup socjoterapeutycznych	V i XII
14	Kwalifikowane programy profilaktyczno – wychowawcze.	II-V; IX-XII
15	Zajęcia sportowe	II-V; IX-XII
16	Zajęcia uczące konstruktywnego spędzania wolnego czasu	II-V; IX-XII
17	Warsztaty dla młodzieży szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych	X
18	Obóz socjoterapeutyczny	VII - VIII
19	Ferie zimowe – finansowanie zajęć	I
20	Finansowanie zatrudnienia psychologa szkolnego	cały rok
21	Kampanie promujące zdrowy styl życia.	cały rok
22	Sporządzenie diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych dla gm. Sicienko	V
23	Finansowanie lub dofinansowanie szkoleń, kursów, konferencji, programów profilaktycznych dla realizatorów programu	cały rok
24	Szkolenia dla podmiotów gospodarczych	X
25	Zakup lub przygotowanie i udostępnienie broszur, książek i ulotek informacyjnych	cały rok
26	Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ¹ i 15 Ustawy oraz występowanie przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego	cały rok